

УДК 811.133.1'255.4

У. У. Пятрэнка

Факультэт англійскай мовы

Мінскі дзяржаўны лінгвістычны ўніверсітэт

ПЕРАКЛАД АПАВЯДАННЯ А. ТАБУКІ НА БЕЛАРУСКУЮ МОВУ: АНАЛІЗ І АСЭНСАВАННЕ

Аўтар артыкула, выкарыстаўшы багатую тэарэтычную базу па стратэгіях перакладу і ўзяўшы за аснову працы такіх вучоных, як Л.С.Бархудараў, В.Н.Камісараў, В.В. Здобнікаў і інш., прасачыў якім чынам дадзеная тэорыя рэалізуецца на практыцы, а менавіта ў перакладзе аднаго з апавяданняў зборніка Антонія Табукі «Сны сноў» на беларускую мову, які ў 2017 годзе ажыццявіла Вольга Колас. У выніку аўтар артыкула выявіў, што перакладчыца выкарыстоўвала тактыкі перадачы кагнітыўнай інфармацыі, тактыкі лінгвакультурнай і прагматычнай адаптацыі, кожная з якіх рэалізоўвалася праз ужыванне шматлікіх перакладчыцкіх аперацый. У сваю чаргу падбор перакладчыцкіх стратэгий быў абгрунтаваны выяўленнем тых структурных элементаў тэксту арыгінала, якія патрэбны, каб захаваць у перакладзе ўвесь комплекс асаблівасцяў мастацкага твора.

К л ю ч а в ы я с л о в ы: італьянская мова; беларуская мова; пераклад; стратэгія перакладу; перакладчыцкая дзейнасць.

U. Piatrenka

Faculty of the English language

Minsk State Linguistic University

TRANSLATION OF A. TABUKA'S STORY INTO BELARUSIAN LANGUAGE: ANALYSIS AND CONCEPT

The author of the article, using a rich theoretical base on translation strategies and taking as a basis the works of such scientists as L.S. Barkhudarov, V.N. Komissarov and V.V. Zdobnikov, etc., traced how this theory is implemented in practice, namely in the translation of one of the short stories from Antonio Tabucchi's collection «Dreams of Dreams» into Belarusian, which was carried out by Olga Kolas in 2017. As a result, the author of the article discovered that the translator used the tactics of transferring cognitive information, the tactics of linguistic, cultural and pragmatic adaptation, each of which was implemented through the use of numerous translation operations. In its turn, the selection of translation strategies was justified by the identification of those structural elements of the original text that are needed to preserve the entire complex of features of the work of art in the translation.

К e y w o r d s: Italian language; Belarusian language; translation; translation strategy; translation activity.

На сённяшні дзень не існуе адзінага падыходу да трактоўкі паняцця «стратэгія перакладу». Большасць даследнікаў у вобласці перакладазнаўства згаджаюцца ў тым, што тэрмін «стратэгія перакладу» з'яўляецца адным з найболей неадназначных паняткаў (Здобнікаў, Камісараў, Аляксеева). Апроч таго, некаторыя навукоўцы адмаўляюцца ад выкарыстання гэтага

тэрміна (Міньяр-Беларучаў і Вітрэнка), растлумачваючы гэта тым, што ён не мае досыць выразнага вызначэння і адлюстроўвае не навуковае, а штодзённае паняцце, што робіць яго непрыдатным з пункту гледжання тэрміналогіі [4, с. 3–17].

Адну з найбольш актуальных дэфініцый, распрацаваных на аснове камунікатыўна-функцыянальнага падыходу, прапанаваў В. В. Здобнікаў: «Стратэгія перакладу – гэта праграма ажыццяўлення перакладчыцкай дзейнасці, якая фарміруецца на аснове агульнага падыходу перакладчыка да выканання перакладу ва ўмовах пэўнай камунікатыўнай сітуацыі двухмоўнай камунікацыі, якая вызначаецца спецыфічнымі асаблівасцямі дадзенай сітуацыі і мэтай перакладу і, у сваю чаргу, вызначае характар прафесійных паводзін перакладчыка ў рамках дадзенай камунікатыўнай сітуацыі» [7, с. 165–172].

Стратэгія перакладу мастацкіх тэкстаў вызначаецца Т. А. Казаковай як «сістэма ўзаемадзеянняў кагнітыўна-эмацыйных фактараў разумення і перакладніцкай усталёўкі, скіраваных на развязак практычных заданняў па стварэнні мастацкага падабенства арыгіналу на іншай мове». Такім чынам, перакладніцкая стратэгія – гэта ўсвядомлена абраны перакладчыкам парадак дзеянняў пры перакладзе мастацкага тэксту [5]. Перакладніцкія стратэгіі выбудовваюцца на фоне выяўлення тых элементаў структуры перакладанага тэксту, якія павінны быць адлюстраваны ў перакладзе, каб захаваць усю сукупнасць суб'ектыўна значных рыс мастацкага твора на мове перакладу. Пад імі маецца на ўвазе эстэтычная іерархія каштоўнасцяў арыгінала, якая вызначаецца перакладчыкам у працэсе інтэрпрэтацыі адпаведнага тэксту і абумаўляе прапанаваныя ім перакладніцкія развязкі. Спроба зразумець агульныя стратэгіі мастацкага перакладу звязана, з аднаго боку, з перакладаным творам і яго асяроддзем, а з іншага боку, з перакладчыкам і яго асяроддзем, яго бікультурнай і двухмоўнай кампетэнцыяй, яго творчым патэнцыялам. Перакладчык выступае, перш наперш, у якасці чытача на выточнай мове і, у другую чаргу, у якасці суаўтара мастацкага твора на мове перакладу [9, с. 182–187].

Выбар стратэгіі залежыць ад мэты, якую перакладчык ставіць перад сабой. Існуе тры асноўныя мэты пры перакладзе мастацкага тэксту. Перш за ўсё, гэта мэта азнаёміць чытача з творчасцю аўтара. Для дасягнення гэтай мэты перакладчык павінен зрабіць так, каб чытач адчуў тую ж мастацкую атмасферу, што і чытач арыгінала. Пры гэтым перакладчык павінен «згладзіць» нацыйна-культурныя асаблівасці, каб чытач не адхіляўся на незразумелыя элементы, але пры гэтым ён не зможа атрымаць поўнае ўяўленне пра культуру, з якой аўтар твора. Па-другое, пераклад можа быць скіраваны на знаёмства чытача з асаблівасцямі іншай культуры. У гэтым выпадку перакладчык павінен захаваць і вытлумачыць культурныя асаблівасці, што прысутнічаюць у тэксце. Гэты тып перакладу будзе інфарматыўным, аднак чытач не зможа перажыць тую ж эмацыйную глыбіню, якую аўтар спрабаваў данесці. Па-трэцяе, мэтай перакладу можа быць азнаямленне чытача з сюжэтам твора. У гэтым выпадку перакладчык

можа ігнараваць культурныя асаблівасці і засяроджвацца на перадачы сэнсавага зместу. Аднак такі пераклад не будзе лічыцца мастацкім і не зможа перадаць усю глыбіню выточнага тэксту [8]. Першыя дзве мэты адбіліся ў супярэчнасці паміж дзвюма стратэгіямі перакладу, якія былі ўведзены яшчэ Ф. Шлеермахерам. Нямецкі мысляр вылучыў два падыходы да перакладу: перанос аўтара да чытача ці перанос чытача да аўтара. У звязку з гэтым дуалізмам у другой палове 1990-х гадоў тэарэтык Л. Венуці увёў у навуку панятку двух процілеглых стратэгіяў, якія найчасцей выкарыстоўваюцца пры перакладзе мастацкіх тэкстаў: «дамесстыкацыя» і «фарэнізацыя».

Стратэгія *дамесстыкацыі* дапускае трансфармацыю замежнага тэксту такім чынам, каб ён адпавядаў каштоўнасцям і культурным асаблівасцям мовы перакладу. Асноўная ўвага надаецца пры гэтым культуры мовы перакладу, а сам пераклад накіраваны на максімальнае набліжэнне да чаканнага чытача перакладзенага тэксту, робячы яго больш вядомым і блізкім, а не «чужым». Перакладчык можа змяняць фармулёўкі арыгінала, замяняць гістарычныя і культурныя элементы на блізкія паняткі з культуры мовы перакладу, што дазваляе яму вар'іраваць ступень волі пры перакладзе. Супрацьстаўленне дамесстыкацыі – гэта стратэгія *фарэнізацыі*, якая азначае, што перакладчык захоўвае структуру і стыль выточнага тэксту, падкрэсліваючы культурныя асаблівасці мовы арыгінала, якія могуць быць нязвыклымі для чытача мовы перакладу, і пры гэтым не вырабляючы адаптацыі тэксту для шырэйшага разумення [12].

Антонія Табукі – італьянскі пісьменнік, тэатральны аўтар, эсэіст, выкладнік партугальскай літаратуры, перакладчык. Лаўрэат шматлікіх прэмій і ўзнагарод у Італіі і за мяжой, яго кнігі перакладзены больш чым на сарок моў. Апроч таго, што ён з'яўляецца адным з найболей значных італьянскіх пісьменнікаў другой паловы ХХ стагоддзя, ён быў італьянскім куратарам творчасці Песоа, якому ён спрыяў, прысвяціўшы яму вялікую частку сваёй навуковай чыннасці, і зрабіў яго вядомым у Італіі. На працягу шмат якіх гадоў ён супрацоўнічаў з найболей значнымі італьянскімі і замежнымі штодзённымі газетамі («Corriere della Sera», «La Repubblica», «L'Unità», «Il Manifesto», «Il Fatto Quotidiano», «Le Monde», «El País», «Diário de Notícias», «Allgemeine Zeitung»), літаратурнымі і грамадскімі часопісамі [1].

Вельмі цікавым для аналізу з'яўляецца зборнік апавяданняў А. Табукі «Сны сноў». Асноўны сюжэт дадзенай кнігі складана апісаць у звычайных лініях, бо тут пераплецены мноства паралельных гісторый і сімвалічных элементаў. Аднак у цэнтры аповеда знаходзіцца даследаванне прыроды сноў, светабудовы і чалавечага лёсу. Кніга ўяўляе сабою нейкі лабірынт думак і выяў, дзе межы паміж рэальнасцю і фантазіяй сціраюцца. А. Табукі праводзіць чытача праз падарожжа па свеце сноў, дзе часавыя і прасторавыя рамкі робяцца размытымі. Аўтар зборніка «Сны сноў» запрашае чытача на

разумовае і духоўнае падарожжа, дзе разглядаюцца пытанні пра прыроду рэальнасці, сэнс жыцця і сны як спосабу разумення глыбокіх аспектаў быцця. Гэты зборнік вызначаецца сваёй філасофскай глыбінёй і нестандартным стылем аповеда, што даследуе абстрактныя ідэі і метафізічныя тэмы.

У галіне беларускамоўнага мастацкага перакладу ў апошнія гады назіраюцца станоўчыя тэндэнцыі да павелічэння колькасці выданняў і ахопленых моў арыгіналаў, павышаецца цікавасць з боку чытачоў. Асноўная «рухаючая сіла» гэтых перакладаў – ініцыятыўныя перакладчыкі і выдаўцы. Таксама можна адзначыць, што большасць з іх – гэта моладзь, аспіранты, выкладчыкі ВНУ. Адною з такіх ініцыятараў з’яўляецца Вольга Колас. Урадженка Мінску, яна скончыла Беларускі гуманітарны ліцэй і французскі факультэт Мінскага дзяржаўнага лінгвістычнага ўніверсітэта. Перакладае з французскай і італьянскай моваў. Брала ўдзел у падрыхтоўцы зборніка перакладаў В. Быкава на французскую мову «Le menu sable jaune et autres nouvelles» (L’Harmattan, 2003). Выдала зборнік выбраных перакладаў А. Табукі «Стомленная маска» (2010), «Сны сноў» (2017). Уваходзіць у беларускі лінгвістычны камітэт еўрапейскай сеткі тэатральнага перакладу «Eurodram».

Стратэгія перадачы зместу мастацкага тэксту рэалізуецца праз выкарыстанне наступных тактык. Разгледзем іх на прыкладзе аповядання «Sogno di Vladimir Majakovskij, poeta e rivoluzionario» са зборніка А. Табукі «Сны сноў».

1) Тактыка лінгвакультурнай адаптацыі. Дадзеная тактыка рэалізуецца праз выкарыстанне наступных перакладчыцкіх аперацый:

1. Эксплікацыя (ці апісальны пераклад) – гэта лексіка-граматычная трансфармацыя, пры якой лексічная адзінка замяняецца словазлучэннем, што эксплікуе яе значэнне, г. зн. якія даюць больш-менш поўнае тлумачэнне ці вызначэнне гэтага значэння. З дапамогай эксплікацыі можна перадаць значэнне кожнага безэквівалентнага слова ў тэксце арыгінала [6]. Напрыклад: *Sognò di trovarsi sulla metropolitana di Mosca, su un treno che correva a folle velocità* [11, с. 68] // Яму прыснілася, што ён у маскоўскім метро, у **імклівым цягніку** [2, с. 71]. У беларускай мове, у адрозненне ад італьянскай, ёсць слова для пазначэнні ‘шалёнай хуткасці’ – **імклівы**. *Majakovskij non rispose nulla e si asciugò la fronte bagnata dal sudore* [11, с. 69] // **Маякоўскі нічога не адказаў і выцер спацелы лоб** [2, с. 72]. Замест «bagnata dal sudore», што дакладна перакладаецца ‘мокры ад поту’, перакладчык ужыў слова «спацелы».

2) Тактыка прагматычнай адаптацыі.

А. Д. Швейцар апісвае прагматычную адаптацыю як працэс занясення пэўных змен з мэтай перадаць выточную ідэю аўтара, улічваючы сацыякультурныя, псіхалагічныя і іншыя адрозненні паміж аўдыторыяй арыгінала і пераводнага тэксту [10].

1. Дабаўленне. Прычыны, што выклікаюць патрэбу лексічных дабаўленняў у тэксце перакладу, могуць быць розныя. Адною з іх з'яўляецца тое, што можна назваць «фармальнай невыяўнасцю» семантычных кампанентаў словазлучэння. З пункту гледжання параджальнай граматыкі, гэта можна трактаваць як «эліпс» ці «апушчэнне» тых ці іншых семантычных элементаў, што існуюць у глыбіннай структуры сказа, пры яго трансфармацыі. Такому «эліпсу» часта падпадаюць словы, якія вядомы амерыканскі лінгвіст З. Харыс называе «дарэчнымі словамі». Бо павярхоўная структура сказа ў розных мовах можа быць рознай пры адной і той жа глыбіннай структуры, пры перакладзе апушчаныя «дарэчныя словы» нярэдка падпадаюць «аднаўленню» [3]. Напрыклад: *Lui era affascinato dalla velocità, perché amava il futuro e le macchine, ma ora sentiva una grande ansia di scendere e rigirava con insistenza un oggetto che teneva in tasca* [11, с. 68] // *Паэт быў зачараваны хуткасцю, бо любіў будучыню і машыны, але гэтым разам ён вельмі непакоіўся, думачы пра наступны прыпынак, і бесперастанку круціў рукой нешта ў кішэні* [2, с. 71]. Калі дакладна перакладаць сказ, то выраз «di scendere» перакладаецца як «наконт спуску», або наогул апускаецца, але тут гэты зразумелы момант для чытача на арыгінальнай мове можа быць незразумелым для чытачоў на іншай мове, таму мы бачым тут даданне, каб дакладна зразумець, аб чым непакоіцца герой. *E intanto le disse: non abbia paura, sono solo una nuvola e non chiedo altro che scendere da questo treno* [11, с. 68] // *Не бойцеся, я ўсяго толькі воблака і хачу як мага хутчэй выйсці з цягніка* [2, с. 71]. Пры дакладным перакладзе з італьянскай мовы, зразумела, што «як мага хутчэй» было дададзена перакладчыкам, каб падкрэсліць напружанасць моманту. *Era un pezzo di sapone giallo, come quello che usano le lavandie* [11, с. 68-69] // *Гэта быў кавалак жоўтага гаспадарчага мыла, якое зазвычай выкарыстоўваюць прачкі* [2, с. 72]. «Гаспадарчага» было дададзена для ўдакладнення, каб чытачу было лепш зразумела. *In fondo, sotto un grande manifesto, c'erano tre uomini che come lo vedero gli andarono incontro* [11, с. 69] // *Толькі ўдалечыні, пад вялікай афішай, стаялі тры мужчыны* [2, с. 72]. «Толькі» было дададзена з мэтай падкрэсліць тэму пустэчы ў пазамінулым сказе. *Salirono una scalinata e sbucarono in una grande stazione all'aperto* [11, с. 69] // *Яны падняліся на маленькай лесвіцы і выйшлі на вялікую станцыю пад адкрытым небам* [2, с. 72]. Перакладчык дадаў «маленькая», каб падкрэсліць вялізны паверх станцыі. *I tre uomini lo condussero fino al banco degli imputati e consegnarono il sapone a uno dei giudici* [11, с. 69] // *Трое мужчын падвялі яго да лавы падсудных і адалі кавалак мыла аднаму з суддзяў* [2, с. 73]. Форма «кавалак мыла» больш блізкая да чытача на мове перакладу. *Il reo è condannato alla locomotiva, disse il giudice battendo sul banco col suo martello di legno* [11, с. 70]. // *Злачынца асуджаецца на пакаранне паравозам, – сказаў суддзя, ударыўшы па стале саім драўляным малаточкам* [2, с. 73]. Тут перакладчык дадаў «пакаранне», бо чытачу на мове перакладу быў бы незразумелы гэты сказ.

2. Генералізацыя. Генералізацыяй клічацца замена слова ці словазлучэння з вузейшым рэфэрэнцыйным значэннем словам ці словазлучэннем з шырэйшым значэннем [3]. Напрыклад: *Per colmare la sua ansia pensò di sedersi e scelse un sedile vicino a una vecchietta vestita di nero che portava la borsa della spesa* [11, с. 68] // *Каб неяк супакоіцца, ён вырашыў прысесці і абраў сядзенне ля апранутай у чорнае бабулі з гаспадарчай торбай* [2, с. 71]. У дадзеным выпадку «гаспадарчая торба» мае шырэйшыя рэфэрэнцыйнае значэнне за «la borsa della spesa», што дакладна перакладаецца як «торба для пакупак». *Finalmente il treno si fermò a una stazione qualsiasi e Majakovskij scese senza farci caso* [11, с. 68] // *Нарэшце цягнік спыніўся на нейкай станцыі, і Маякоўскі спакойна выйшаў* [2, с. 71]. «Senza farci caso» даслоўна перакладаецца як «не звяртаючы ўвагі», а ў дадзеным выпадку перакладчык выкарыстаў тактыку генералізацыі і выкарыстаў слова «спакойна».

3. Канкрэтызацыя. Канкрэтызацыяй – замена слова ці словазлучэння з шырэйшым рэфэрэнцыйным значэннем словам ці словазлучэннем з вузейшым значэннем [3]. Напрыклад: *Allora si infilò nuovamente il sapone in tasca e uscì nella galleria* [11, с. 69] // *Тады ён паклаў мыла ў кішэню і выйшаў у падземны пераход* [2, с. 72]. Слова «galleria» можа перакладацца па-рознаму, а ў дадзеным выпадку яно мае значэнне «тунэль». Перакладчык выкарыстаў тактыку канкрэтызацыі і выкарыстаў слова з вузейшым рэфэрэнцыйным значэннем: «падземны пераход». *Poi lo condussero verso una locomotiva sbuffante guidata da un fuochista seminudo dall'aria ferina* [11, с. 70] // *Пасля адвялі да паравоза, з якога выходзіла пара і на якім сядзеў паўголы качагар з дзікім выразам твару* [2, с. 73]. <...> *Immense campagne e pianure dove giacevano per terra uomini e donne macilenti con i ceppi ai polsi* [11, с. 70] // *Неабсяжныя палі і раўніны, дзе знясіленыя мужчыны і жанчыны ляжалі з калодкамі на запяцях* [2, с. 73]. «Macilenti» можа перакладацца па-рознаму («схуднелы», «знявечаны» і г.д.), г.з. мае шырэйшае рэфэрэнцыйнае значэнне.

4. Члянэнне сказа. Раздзяленне аднаго складанага сказа на два або болей простых [3]. Трансфармацыя дзялення прыводзіць або да ператварэння простага сказа ў складаны сказ, або да ператварэння простага ці складанага сказа ў два ці больш самастойных сказа [6]. Напрыклад: *In fondo, sotto un grande manifesto, c'erano tre uomini che come lo videro gli andarano incontro* [11, с. 69] // *Толькі ўдалечыні, пад вялікай афішай, стаялі тры мужчыны. Калі яны згледзелі паэта, то адразу ж пайшлі насустрач* [2, с. 72]. Перакладчык выкарыстаў тактыку члянэння сказа і зрабіў два простых сказа замест аднаго складанага. *Il pubblico degli orfanelli emise un coro di disapprovazione* [11, с. 70] // *Гледачы-сіроткі хорам пракрычалі: – Ганьба! Ганьба!* [2, с. 73].

5. Замены часцін мовы. Гэты тып замены з’яўляецца вельмі распаўсюджаным. Адзін з самых простых яго варыянтаў – так званая «пранаміналізацыя», ці замена назоўніка займеннікам [3]. Напрыклад: *Il giudice prese un megafono e disse <...>* [11, с. 69] // *Той узяў мегафон і сказаў <...>* [2, с. 73].

6. Перабудова сінтаксічнай структуры сказа. Пры замене складнікаў сказа словы і групы словаў у тэксе перакладу ўжываюцца ў іншых сінтаксічных функцыях, чым іх адпаведнасці ў тэксе арыгінала – іншымі словамі, адбываецца перабудова («пераструктураванне»). Напрыклад: *Il giudice prese un megafono e disse: i nostri servizi di sicurezza hanno sorpreso un reo in flagrante delitto **potrava ancora in tasca l’oggetto della sua losca attività*** [11, с. 69-70] // *Той узяў мікрафон і сказаў: “Наша служба бяспекі заспела злодзея на месцы злачынства: у яго ў кішэні знайшлі рэч, якую ён выкарыстоўваў для сваіх крымінальных спраў* [2, с. 73]. Такого роду перабудова абумоўлена прычынамі не граматычнага, а стылістычнага парадку.

7. Мадуляцыя. Мадуляцыяй (ці сэнсавым развіццём) завецца замена слова ці словазлучэння адзінкай, значэнне якой лагічна выводзіцца са значэння адзінкі арыгінала [6]. Напрыклад: *Due guardie avanzarono, **spogliarono** Majakovskij e lo vestirono con un’enorme blusa gialla. Poi lo condussero verso una locomotiva sbuffante **guidata da un fuochista seminudo dall’aria ferina.*** [11, с. 70]. // *Двое вартаўнікоў падыйшлі да Маякоўскага, знялі з яго вопратку, і надзелі вялікую жоўтую блузу. Пасля адвялі да паравоза, з якога выходзіла пара і на якім сядзеў паўголы качагар з дзікім выразам твару* [2, с. 73]. <...> *Erano versi stentorei di celebrazione e di retorica* [11, с. 70]. // *Гучныя, хвалебныя, напышлівыя вершы* [2, с. 74].

3) Тактыка перадачы кагнітыўнай інфармацыі.

1. Апушчэнне. З’ява, проста процілеглая даданню. Пры перакладзе апушчэнню падпадаюць найчасцей словы, што з’яўляюцца семантычна празмернымі, то бок выказваюць значэнні, якія могуць быць выдалены з тэксту і без іх дапамогі [3]. Напрыклад: *Allora Vladimir Majakovskij si svegliò e andò **in bagno** a lavarsi le mani* [11, с. 70]. // *І тады Уладзімір Маякоўскі прачнуўся і пайшоў мыць рукі* [2, с. 74].

Такім чынам, для рэалізацыі стратэгіі перакладу мастацкага тэксту апавядання А. Табукі «Sogno di Vladimir Majakovskij, poeta e rivoluzionario» з італьянскай на беларускую мову Вольга Колас выкарыстоўвала тактыкі перадачы кагнітыўнай інфармацыі, тактыкі лінгвакультурнай і прагматычнай адаптацыі, кожная з якіх рэалізоўвалася праз ужыванне шматлікіх перакладчыцкіх аперацый. Падбор перакладніцкіх стратэгіяў быў абгрунтаваны выяўленнем тых структурных элементаў арыгінальнага тэксту, якія патрэбна захаваць у перакладзе для перадачы ўсяго комплексу асаблівасцяў мастацкага твора на мове перакладу.

СПІС ЛІТАРАТУРЫ

1. Табукі, А. [Электронны рэсурс] / Афіцыйны сайт Антонія Табукі. – Рэжым доступа: <https://www.antoniotabucchi.it/biografia/cronologia-della-vita.html>. – Дата доступа: 15.09.2023.
2. Табукі, А. Сны сноў / Антонія Табукі; пер. з італ. Вольгі Колас. – Мінск: А. М. Янушкевіч, 2017. – 90 с.
3. Бархударов, Л. С. Язык и перевод: вопросы общей и частной теории переводов / Л. С. Бархударов. – М.: Международные отношения, 1975. – 240 с.
4. Витренко, А. Г. О стратегии перевода / А. Г. Витренко // Вестник Моск. гос. лингв. ун-та, 2008. – № 536. – С. 3–17.
5. Казакова, Т. А. Художественный перевод: учебное пособие / Т. А. Казакова. – СПб. : ИВЭСЭП, 2002. – 113 с.
6. Комиссаров, В. Н. Теория перевода / В. Н. Комиссаров. – М. : Высшая школа, 1990. – 254 с.
7. Сдобников, В. В. Стратегия перевода: общее определение / В. В. Сдобников // Вестник Иркутского гос. лингв. ун-та. – 2011. – №1. – С. 165–172.
8. Сдобников, В. В. Теория перевода / В. В. Сдобников, О. В. Петрова. – М. : АСТ, 2007. – 448 с.
9. Старостина, А. М. Транслатологические стратегии в процессе художественного перевода / А. М. Старостина // Восточнославянские языки и литературы в европейском контексте – VII: сб. науч. статей. – Могилев: МГУ им. А. А. Кулешова, 2022. – С. 182–187.
10. Швейцер, А. Д. Теория перевода: Статус, проблемы, аспекты / А. Д. Швейцер. – М.: Либроком, 2009. – 411 с.
11. Tabucchi, A. Sogni di sogni / A. Tabucchi. – 18. ed. – Palermo: Sellerio, 2020. – 86 p.
12. Venuti, L. The Translator's Invisibility / L. Venuti. – London, New York: Routledge, 1995. – 365 p.